

דף קי.

עין משפט א.

אה"ע סימן פה סעיף יד

עיין בסעיף הקודם

עין משפט ב.

ח"מ סימן קנ סעיף ז

ז. ירד לתוכה בתורת משכון ואכלה ג' שנים ואין עדים שבאה לידו בתורת משכון, ואומר שעדיין יש לו לאוכלה עוד שתי שנים בתורת משכון נאמן במיגו^ז דלקוחה בידי, ואפי' טוען המלוה שטר משכון היה בידי ואבד ק.

ח"מ סימן שיז סעיף ג

ד. שטר שכירות או משכנתא שכתוב בו שנים סתם ובעל הפירות אומר שלוש שנים ובעל הקרקע אומר שנתיים וקדם השוכר או המלוה ואכל הפירות של השנה השלישית^ר, הרי הפירות בחזקת אוכלהם עד שיביא בעל הקרקע ראיה לדבריו.

וי"א דאם יראה לבי"ד^ש שלא יוכל השוכר או הממשכן לברר עוד דבריו מוצאין מידו.

צ. ממציעא ק"י מההוא שטרא שכתוב בו שנין סתם. וגם אין קול איירי שא"כ הורע כח המיגו כמו סעיף ה'. ש"ך ס"ק ה'.

וגם לא הוי מיגו להוציא לפי שכבר זכה המחזיק בקרקע לפי טענתו משעה שירד בה והחזיק בה לחמש שנים ע"י חזקה של נעל גדר ופרץ.

ק. לאפוקי מרבינו יונה הסובר כשטען שהיה לו שטר הורעה טענתו שהרי דרכו של אדם לשמור שטרו לראיה שלא יטען הלוח כבר כלו ימי המשכון.

והש"ך בס"ק ט' האריך להוכיח כדעת רבינו יונה ולפסוק כרב פפא בב"מ ק"י ע"א, אך סיים ולא מלאני לבי לחלוק על הרי"ף הרמב"ם והרא"ש, ומ"מ הוי ספיקא דדינא ע"ש. ועיין בנתיבות ס"ק י"ג בחידושים.

ר. מב"מ ק"י ע"א כרב כהנא דאיפסקא הלכתא כוותיה שם, והטעם כיון דהוא מילתא דעבידא לאיגלווי ופי' רש"י שם שבסוף יבואו עדי השטר ויעידו ע"כ מחכים שיבואו עדים ואין מוצאין מיד השוכר או הממשכן, הגם שהלכה שקרקע בחזקת בעליה עומדת והשוכר מעיקר הדין צריך להביא הראיה, כאן ממתנינים אם לא שיש ראיה ברורה למשכיר.

ש. שאז אין ענין שעבידא לאיגלווי כגון שמתו עדי השטר וגם נראה לביה"ד שלא אמרו דבריהם לאחרים אז חוזר הדין שהקרקע בחזקת בעליה עומדת, ומוציאין מיד השוכר גם השנה השלישית שאכל פירותיה, שהמשכיר טוען שאכלם שלא כדין.

עין משפט ג.

ח"מ סימן קנ סעיף ז

עיי' לעיל עין משפט ב

ח"מ סימן שיז סעיף ד

ד. ה. אכלה השוכר או הממשכן ג' שנים והעלים השטר ואמר לחמש שנים יש לי הפירות, ובעל הקרקע אומר לשלש שנים, ואמר לו הבא שטרך והשוכר אומר שאבד, השוכר בכה"ג נאמן שיש לו מיגו דאילו רצה לשקר היה אומר לקוחה בידי שהרי אכלה שני חזקה ^ת. ודוקא שאין עדים שהיא מושכרת או ממושכנת בידו, וגם בעל הקרקע לא מיחה בו אבל אם מיחה בו או ישנם עדים שבשכירות או ממושכנת בידו אינו נאמן ^א.

עין משפט ד.

ח"מ סימן קנ סעיף א

א. ירד לשדה בתורת משכון והדבר ידוע אין לו בה חזקה ^ב. אבל אם אין שם אלא קול בעלמא ^ג נתבאר בסי' קמ"ט סעיף כ'. ומ"מ עצה טובה ^ד לממשכן למחות בסוף כל שלוש שנים, שמא יכבוש זה שטר המשכון אחר שישכח הדבר ויטען לקוח בידי.

עין משפט ה.

ח"מ סימן של סעיף ה

ה. טען האריס שהתנה שיטול חצי במקום שלישי כסתם אריס, ובעל השדה מכחישו הולכים אחר מנהג המדינה.

ת. מב"מ ק"י ע"א. וכ"כ הרמב"ם בפ"ז משכירות בסופו. ודלא כיש חולקין דבשטר לא אמרינן מיגו, ומה שאמרינן מיגו אף בשטר ואין זה מיגו להוציא, י"ל שלפי טענתו משעה שירד בה והחזיק זכה בה לה' שנים בחזקת נעל גדר ופרץ. סמ"ע ס"ק י"ד.
א. אף דאכלה שני חזקה, וקשה דכאן סתם ובסי' ק"נ סעיף ג' הביא י"א דאם אכלה ג' שני חזקה נאמן וצ"ע. ש"ך ס"ק י"ג.
ב. נלמד מעובדא דרבה בר שרשום ב"ב ל"ב.
ג. היינו שאין הדבר מפורסם בבירור אלא בקול בעלמא, אבל המחזיק עצמו מודה שבתורת משכון בא לידו רק טוען שאח"כ קנאו. ש"ך ס"ק א'.
ד. בב"מ דף ק"י ע"א, וכהוא דמשכן פרדסא לחבירו לעשר שנים ואחר שאכלה ג' שנים אמר לו אם רצונך למכור לי מוטב ואם לאו אכבוש השטר משכונא ואטעון לקוח בידו. והוא ממציעא ע"ב ע"א.

דף קי:

עין משפט א.

ח"מ סימן קמו פעיף ה

ה. ט. בעל חוב שבא לטרוף מהיתומים שבח שמחמת הוצאה, והיתומים אומרים לו אנו השבחנו ובע"ח אומר שמא אביכם השביח, על היתומים להביא ראיה ^ה שהם השביחו.

הגה: וי"א ^ו דאם לא עשאו אפותיקי, על הבע"ח הראייה.

עין משפט ב.

ח"מ סימן קנה פעיף כב

כב. כב. מרחיקין גורן קבוע ^ז מהעיר חמשים אמה כדי שלא יזיק לבני העיר.

הגה: אם הגורן קדם לעיר מסלקין ^ח אותו בדמים ואם ספק אם קדם מסלקין אותו בלא דמים.

כב. כג. כמו כן לא יעשה אדם גורן קבוע בתוך שלו ^ט אלא א"כ היה לו חמשים אמה לכל רוח כדי שלא יזיק לנטיעת חבירו או לנירו ^י.

ה. מפרק המקבל במציעא ק"י ע"ב. ורמב"ם שם הלכה ז'. וקמ"ל דאף שבע"ח טוען בשמא והיתומים טוענים בברי, אפ"ה עליהם להביא ראיה, מטעם שמעמידים השדה כמו שהיא אחזקתה שהיתה גם ביד אביהן כך. סמ"ע ס"ק כ"ב.

ו. כ"כ הרא"ש בפסקיו במציעא פ"א סי' ל"ט וכ"כ ה"ה בשם הרמב"ן והרשב"א. והש"ך בס"ק ל"ג האריך לפסוק כדעת הרמב"ם דאפי' עשאו אפותיקי על היתומים להביא הראייה.

ז. ב"ב כ"ד ע"ב משנה וגמ' ואקראי לא גזרו להרחיק, ודלא כמ"ש ה"ה בהרמב"ם. סמ"ע ס"ק מ"ז. ופירוש גורן קבוע שצריך לזרות ברחת ואינו יכול לזרות ביד וכו' בר חנינא דכוותיה נקטינן. ב"י.

ח. דמקודם מסלקו ואח"כ נותן לו דמים אבל אין ליתן לו דמים תחילה דא"כ יעמוד ימים רבים שרבים משותפים בו על דרך קדירה דבי שותפי ובעל הגורן ניחא לו בקיומו.

ובש"ס והטור כתוב דין זה בהרחקת אילן מהעיר וכיון שבחור"ל אינו נוהג לכן השמיטו השו"ע. סמ"ע ס"ק מ"ח.

ומה שמסלקין אותו אפי' קדם, משום היזיקא דרבים שאני, לכן חשו להם אף שהן קודמין.

ט. בדושא איירי במקום הפקר וכאן בתוך שדהו. נתיבות ס"ק מ"ב בחידושים.

י. שהמוץ נכנס בפרח הפרי ונרקב על ידו. ובנירו משום שמזבל שדהו יותר מהצורך נשרף ונפסד. סמ"ע ס"ק נ"ב.

עין משפט ג.

ח"מ סימן קטו פ"ה ו

י. הביאו היתומים ראיה שהם השביחו שמין להם השבח וההוצאה ונוטלים לעצמם הפחות שבשניהם^ב, ובע"ח נותן להם מעות. והוא שאביהם עשה השדה אפותיקי^ל אבל אם לא עשאה אפותיקי, אם רצו היתומים לסלק לבע"ח בדמים^מ מסלקין אותו, ואם רצו נוטלים בקרקע שיעור שבח שלהם.

הגה: וי"א^א דמה שהיתומים נוטלים השבח רק בשלא היה החוב נגד הקרן והשבח, אבל אם היה החוב גם נגד השבח אינו נותן להם^ס כלום, אפי' ההוצאה.

עין משפט ד.

ח"מ סימן ר"ע פ"ה ו

ו. אין הבכור נוטל פי שנים בשבח ששבתו הנכסים לאחר מיתת אביו^ע, והוא שהשתנו כגון סמדר ונעשו תמרים או כרמל ונעשו שיכולים. אבל שבתו מחמת עצמן ולא נשתנו כגון אילן קטן שגדל ונתעבה הרי

ומכאן יש ללמוד ק"ו לעישון סיגריה שהדבר הוכח שזה מזיק לא רק לממונו אלא זה היזק גופו וזה היזק דרכים א"כ אף שעושה בתוך ביתו של אדם רשאי השכן למחות בו אם עישון זה מזיקו שלא יעשן ולפחות יתרחק כשיעור חמשים אמה מכל רוח דלא גרע ממוץ המזיק פירותיו ונירו. וק"ו אם הוא מעשן במקום הפקר אף שהחזיק המעשן שם קודם לרכישתו שבאו לשם אח"כ, מסלקין אותו. וכן הוא בסעיף כ"ג בשו"ע שמרחיקין הכבשן מהעיר חמשים אמה. והמעשנים צריכים לדעת שהם מזיקים גם לאחרים ובפרט אם הם ת"ח צריכים זהירות יתירה. כ. שם ברמב"ם הלכה ז'.

ל. כתב ה"ה שמזה למדים אפי' יורשין שהם במקום אביהם אינן יכולים לסלקו בדמים בעשאו אפותיקי שהרי היא כמכורה כיון שלא פדאה האב. ואפי' נושא בו שיעור השבח והקרקע ועשאה אפותיקי צריך לשלם ההוצאה ליתומים וכן הוא בכל הפוסקים, ודלא כהב"י ש"ך ס"ק ל"ה.

מ. וכתב הש"ך בס"ק ל"ח דלפי הראב"ד שיכול הבע"ח לומר לדידי שוה קרקע זו כדי חובי, לא מצו לסלק הבע"ח עד שיתנו לו כל חובו וכן עיקר כהראב"ד.

נ. טור, כך ציין הרמ"א והעירו עליו הסמ"ע בס"ק כ"ג ועוד, כי הטור בסעיף י"ד כתב בפירוש דנותן להם ההוצאה גם בזה, ועיין במה שכתב הסמ"ע ובבאר הגולה.

ס. ברמ"א כתב "לו" במקום "להם" ועיין בדברי הסמ"ע.

ע. מבב"ק צ"ה ע"ב. והוא שהשתנו הנכסים הוא מגמ' ב"ב קכ"ו ע"א וכפירוש רשב"ם שם.

זה נוטל פי שנים, ואם מחמת ההוצאה ^פ השביח אינו נוטל.

הגה: והוא שלא מיחה בהן הבכור אבל אם מיחה בהם ואמר להם אל תשביחו הנכסים עד שנחלוק ולא שמעו לו והשביחו אם לא עשו בהם שינוי נוטל פי שנים בשבח. אבל אם עשו בהם שינוי ^ז אינו נוטל בשבח ולא בהפסד ^ק.

עין משפט ה. **הו"מ סימן קטו סעיף ו**
ע"ן לעיל עין משפט ג

עין משפט ו. **הו"מ סימן קטו סעיף א.ב**

א. כשבא הבעל חוב לטרוף מהלוקח, אם כתב לו הלוח דאקנה טורף ג"כ השבח שהשביחה השדה ^ר, בין שבח מאליו כגון נתייקרה או עלו בו אילנות, בין שבח שהשביח מחמת ההוצאה, אלא שאם השביחה מאליה טורף כל השבח ^ש, ואם השביחה ע"י הוצאה, טורף חצי

- פ.** מב"ב קכ"ג ע"ב, והיינו שנטלו ההוצאה מתפיסת הבית. סמ"ע ס"ק י"ג.
- צ.** כגון ענבים ודרכו אותם אז קנו הפשוטים ע"י שינוי ואינו נוטל הבכור פי שנים בהשבח אלא בשעה כמו שמיחה בהן הבכור, דכל הגזלנים משלמים כשעת הגזילה שקונין בשינוי. סמ"ע ס"ק ט"ו.
- ק.** היינו שנתקלקל היין אחר הדריכה, והטור כתב אף שלא עשו שינוי אלא חתכום ונתקלקלו אחרי שמיחה בהן אין הבכור נוטל חלק בהפסד. סמ"ע ס"ק ט"ז.
- ר.** משמואל במציעא ט"ו ע"א, וכ"כ הרא"ש שם בסי' ל"ט, והרמב"ם בפ"ח ממלוה הלכה א' שאין סתמו כפירושו וצריך שכתב לו דאקנה. וכתב הסמ"ע בס"ק א' דאין זה טעות סופר בלא כתב לו וכמ"ש בסי' קי"ב והוסיף דגם לשיטה זו דלא אמרין ט"ס בלא כתב לו דאקנה, מ"מ א"צ דאקנה רק מהלוח למלוה, אבל בלוקח לענין השבח אנו אומרים כאילו כתב לו לבע"ח דאקנה לכו"ע. והש"ך בס"ק א' השיג עליו.
- ש.** כ"כ הרי"ף והרא"ש והרמב"ם שם והרשב"א כתב שאין כן דעת הגאונים. והטעם דבשבח דממילא גובה הבע"ח כל השבח שיכול הבע"ח לומר ללוקח אתה נכנסת בשעבודי לקנות, ואילו לא קנית היה נשבח מעצמו ביד הלוח והייתי גובה הכל בחובי, משא"כ בהשביח ע"י ההוצאה של הלוקח. סמ"ע ס"ק ב'.

מהשבח ה אחר קיזוז ההוצאה א.

הגה: וכל זה בשבח ששבחו הנכסים בעוד שהמוכר חי, אבל אחרי מיתת המוכר ושבחו הנכסים אין לבע"ח בשבח כלום ונשאר כולו ללוקח ב.

הגה: וי"א ג שבכל ענין אינו גובה הבע"ח רק חצי מהשבח גם בהשביח בעודו חי המוכר.

הגה: וי"א ד שאין בע"ח נותן ללוקח אפי' ההוצאה מאחר שהחוב שלו נגד הקרן והשבח.

ה. כתב ה"ה שם הטעם מפני שהוא כלוה מאחד ולוה מהשני ואח"כ קנה דיחלוקו, וכמפורש זה בפ' מי שמת קנ"ז ע"ב.

וכרא"ש מובא דאם הקרקע שוה ק' זהובים והשבח עשרה זהובים, יקח הלוקח עשרה חלקי השבח, והמלוה חלק אחד.

וכתב עליו הב"י דדבריו תמוהין. ועיין הב"ח דיישב הרא"ש ע"פ ר"ח בסי' ק"ד סעיף י' שסובר דחולקין לפי המעות אבל הש"ך כתב דכיון שלא קימ"ל כר"ח לכן חולקין בשוה. ש"ך ס"ק ח'.

א. טור בשם הרמב"ם ושכן הורו חכמים גדולים, שלא יגרע כוחו מיורד לשדה חבירו שלא ברשות שמבואר דינו בסי' שע"ה סעיף ג'.

ב. נ"י בפ"ק דמציעא.

והטעם שהרי לא זכה בו המלוה אלא משום דאנו רואים כאילו קנה המוכר את השבח לאחר שנשבח, והרי בשעה שנשבח לא היה קיים המוכר שנאמר שקנאו. סמ"ע ס"ק ז'. והש"ך בס"ק ט"ז חלק על דין זה.

ובבאר הגולה כתב כיון דמשום דאקנה אתינן עליה, מה שהשביח לאחר שמת המוכר לא קנאו המוכר מעולם כדי שישתעבד.

ג. טור בשם הרא"ש וה"ה בפכ"א ממלוה שם בשם כמה מהפוסקים. וכתב הרמ"א דכן נראה לו עיקר.

ומ"מ באפותיקי מפורש גובה כל השבח גם לי"א אלו כ"כ הש"ך בס"ק ד'. ועיין ברמ"א בסעיף ב'. ועיין בש"ך בס"ק ה' דהאריך להכריח דדעת הרבה פוסקים כהרמב"ם דשבח דממילא טורף הכל ואפי' בלא כתב לו דאקני.

ועוד הסיק זוכינו לדין ברור ששבח דמימלא כגון נתייקרה, וארעא אסקא שטרון וכל מה שנוטל בו הבכור פי שניים ולא נקרא ראוי לגביו, לא נקרא דבר שלא בא לעולם לגבי דאקנה, ובע"ח גובה כל השבח ההוא מן הלוקח כן נראה לענ"ד ברור כשמש ומקום הניחו לי מן השמים בזה עכ"ל.

ד. הרא"ש במציעא פ"א סי' ל"ח וכן דעת הרי"ף שם וכתב הש"ך בס"ק י' דכן עיקר. וכתבו הרי"ף והרא"ש והנ"י דלא דמי ליורד לשדה חבירו שלא ברשות דנוטל ההוצאה מבעל הקרקע, שהתם אדעתא דשקיל מבעל הקרקע הוא דהשביח אבל כאן לאו אדעתא דשקיל מבע"ח הוא שעשה, אלא על דעת שאם בע"ח יוציא אותה ממנו חוזר על המוכר, ואע"ג דהמוכר שדה ונמצאת שאינה שלו נוטל ההוצאה מהנגזל כמבואר בסי' שע"ג שאני כאן, דאילו הוציאם הנגזל מהמוכר עצמו היה מוכרח ליתן לו ההוצאה למוכר שהוא הגזלן

א. ב. אחר שהבע"ח טרף, חוזר הלוקח וגובה הקרן מנכסי המוכר ה', אפי' מהמשועבדים שמכר או נתן לאחר הזמן י' שמכר לו השדה, אבל השבח שטרף ממנו הבע"ח אינו גובה אותו מנכסי המוכר אלא מבני חורין ז'.

א. ג. כל פירות שאכל הלוקח אינם נטרפים ממנו ה', אבל כל הפירות

א"כ יש ענין של מה מכר ראשון לשני כל זכות שתבוא לידו, משא"כ כאן שהמוכר חייב לבע"ח כשיעור השבח וההוצאה אין הבע"ח חייב לתת לו הוצאותיו ע"כ. ועיין בנתיבות שהביא בשם הביאורים בס"ק ט' דמדינא חייב לתת לו הוצאותיו. ה. מבתרא קנ"ז ע"ב. כ"כ ה"ה שם.

ו. ומה שטורף מהלוקח ולא מצי אמר ליה לך אצל המאוחרין ממני, כתב ה"ה דמשכחת לה בלא כתב לו דאקנה למלוה ולא היה לו אלו המשועבדים המאוחרין בשעה שלוה, והיו לו בעת שמכר אלו ומפני כך לא נכנסו תחת אחריות המלוה ונכנסו תחת אחריות הלוקח. ש"ך ס"ק י"א ועיין שם מה שהביא משם הב"ח. ועיין בפעמוני זהב מש"כ עליו באריכות ובדברי היעב"ץ ורע"א בגיטין מ"ח ע"ב ובמה שנסתפק שם. והסמ"ע בס"ק ה' כתב עוד דמשכחת לה כגון שאלו המאוחרין נמצאים במדינה אחרת, ואין אומרים למלוה תוציא מאתיים להוצאת הדרך בשביל מנה, ולהניח אלו אע"פ שקדמו, וע"כ הלוקח אינו יכול לדחותו ללוקח זה שטרף ממנו המלוה בלך למאוחרין במדינה אחרת.

ז. ממשנה גיטין מ"ח ע"ב. ומפורשת היא במציעא י"ד ע"ב. ומה שאין גובין השבח אלא מבני חורין כתב הש"ך בס"ק י"ד דמשמע בין שבח דמימלא בין שבח ע"י הוצאה ושניהם חוזר וגובה אותם מהמוכר, ואם לקחה בק' ונתייקרה לר' לא אומרים הרי לא נתן למוכר אלא ק' וגם לא עשה בה שום מעשה ולמה יטול ר' מהמוכר, וכן מוכח בהדיא ברא"ש במציעא שם בפ"ק ובמחבר בס"י קט"ז סעיף א'. ומה שחוזר על המוכר לגבות השבח רק מבני חורין משום תקנת העולם, שאין קול להשבח ולא ידעו הלקוחות להזהר מליקח כנגדו מהמוכר כ"כ הסמ"ע ס"ק ו'. והרמב"ם כתב הטעם לפי שאינו קצוב וכ"כ רש"י. והרי"ף והרא"ש כתבו מפני שאין כתוב השבח ואין לו דין שטר לגבותו ממשועבדים. ש"ך ס"ק ט"ו.

ח. רמב"ם פכ"א ממלוה הלכה ב' והוא ממציעא י"ד ע"ב שבח אין פרי לא, ע"ש. וכתב הסמ"ע ס"ק ח' דלא דוקא שאכל אלא כל שאינם מחוברים עוד לקרקע הרי הוא כאילו קדם וגבה, וקימ"ל לזה ולזה ואח"כ קנה אם הקדים אחד וגבה, מה שגבה גבה, כמ"ש בס"י ק"ד.

והש"ך בס"ק י"ז חלק דאין ענין קדם וגבה לכאן, שהרי אפי' עדיין מונחין שם אין בע"ח גובה מהם כל זמן שאינם מחוברים לקרקע אלא הטעם דתלושים יש להם דין מטלטלין ובע"ח אינו יכול לטרוף ממטלטלין שמכרם, וכן מוכח מדברי הרמב"ן והרא"ש, ומטעם זה גם אם הם מחוברים לקרקע אבל אינם צריכים לקרקע כתלושים הם ודינם כמטלטלין ואין גובה מהם. ולפי"ז אפי' קדם וגבה הבע"ח אותן פירות התלושים או העומדים ליתלש ואינם צריכים לקרקע מוצאין ממנו דהו"ל כמטלטלין שקנה הלוקח. וזה ברור.

המחזירים לקרקע אע"פ שאינם צריכים לקרקע^ט כענבים שהגיעו להבצר, הרי בע"ח גובה מהם כמו שגובה מן השבח.

ד. אם רוצה הלוקח לסלק הבע"ח במעות יכול לסלקו בין מן השדה בין מהשבח^י, אם לא שהלוח עשאה לו אפותיקי מפורש שאמר לו לא יהיה לך פרעון אלא מזו דאז אינו יכול לסלקו^כ.

ה. בעל חוב שטרף בחובו מיד הלוקח מה שראוי לו מן הקרן וחצי השבח^ל, רואין הנשאר בשדה אם יש בו תועלת ללוקח כגון, שנשאר לו בשדה בית תשעה קבין, ובגינה בית חצי קב ישתתפו בה שניהם^מ, ואם לא נשאר השיעור הנ"ל בע"ח^נ נותן לו דמיו של השאר ונוטלו כולו. אם ירצה הלוקח.

הגה: וי"א שה"ה אם לא היה דמי החוב רק נגד הקרן ולא נגד השבח שאז

ט. הרא"ש כתב דבעינן שיצטרפו קצת לקרקע דאל"כ הוי מטלטלין שקנאם הלוקח. סמ"ע ס"ק ט' וש"ך ס"ק י"ח.

י. מאוקימתא בגמ' ט"ו ע"ב. ועיין בש"ך ס"ק כ' בשם בעל התרומות ובסי' ק"ד סעיף ג' וצ"ע.

כ. ואם המוכר רוצה לדון עם הבע"ח יכול לסלקו במעות כ"כ הרא"ש בפ"ק דמציעא ובטור בסי' רכ"ו סעיף א'. ש"ך ס"ק כ"א.

ל. היינו בשבח ע"י הוצאה ובלא עשאו אפותיקי מפורש, אבל באפותיקי מפורש או שבח דממילא שנוטל כל השבח הבע"ח, בידו של הבע"ח לתת לו מעות ולקחת כל הקרקע אפי' ביש בשארית כשיעור שדה ללוקח יכול לסלקו במעות על הוצאותיו באפותיקי מפורש, ואם ההוצאות הם יותר מהשבח יתן לו עד שיעור השבח. וכמו שכתב הרמ"א בסוף סעיף זה. ורק במקום שהדין נותן שבע"ח נוטל רק חצי בשבח דהיינו בלי אפותיקי מפורש, שאז ללוקח יש זכות במחצית השניה של השבח וביש שיעור שדה בנותר ללוקח, אז אין יכול הבע"ח לומר ללוקח טול חלקך בקרקע, ואין הלוקח יכול לומר לבע"ח תן לי חלקי במעות, ואין המלוה יכול לכופו שיקחו במעות, ואז נשארים שותפים באותה קרקע. ואם אין בנותר שיעור שדה נותן לו בע"ח את דמיו ללוקח, אם ירצה בכך הלוקח.

מ. ז"ל הטור, יכול הבע"ח לומר ללוקח טול חלקך בקרקע, והלוקח אינו יכול לומר תן לי חלקי במעות, ואין המלוה יכול לכופו שיקחנו במעות והביאו הסמ"ע בס"ק י"ד. ואז הדין נותן ככה"ג שישתתפו בה שניהם וזהו מה שכתב בשו"ע שישתתפו בה שניהם. ודין זה כתבו הרמב"ם בפכ"א ממלוה הלכה ה' וכתב ה"ה דכן כתב הרי"ף בפ"ק דמציעא ודברי טעם הם.

נ. ואין הבע"ח יכול לומר לו טול חלקך בקרקע אם אין בו שיעור שדה, אם לא שהלוקח רוצה בכך וזהו שסיים הרמ"א "אם רוצה הלוקח".

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלחדר שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477 email: minchat.aaa@gmail.com

נשאר כל השבח ללוקח הדין כנ"ל ט.

הגה: ודוקא שלא עשאו המוכר אפותיקי אבל אם עשאו אפותיקי גובה בע"ח כל השבח ע רק שנותן ללוקח הוצאותיו ב, ואם הם יתרים על השבח נותן לו השבח.

עין משפט ז.ט. חו"מ סימן שלט פניף ג.

ג. פועל שכיר יום יש לבעה"ב זמן ליתנו לו כל הלילה ז, לא נתנו לו עובר עליו בבוקר משום כל תלין.

שכיר לילה זמנו ליתנו לו כל היום לא נתנו לו עובר עליו בערב משום ביומו תתן שכרו.

הגה: הפועלים היום ק שאין עושין מלאכה עד הלילה כיון ששקעה עליו החמה עובר עליו משום ביומו תתן שכרו.

ואם עשה מלאכה עד הלילה יש לבעה"ב זמן כל הלילה אע"פ שלא שכרו בפירוש כך ר, ודאי אדעתא דהכי שכרו.

ט. פי' שרואים אם נשאר שיעור שדה ללוקח או לא דאם נשאר שיעור שדה שאז יכול הבע"ח לומר ללוקח טול חלקך בקרקע, ואין הלוקח יכול לומר לו תן לי מעות בחלקי, וגם אין המלוה יכול לכופו שיקחנו במעות ונשארים שותפים בזה. וכתב הש"ך שדין זה פשוט ותימה על הרמ"א שכתבו בשם י"א דדין זה אין חולק עליו ואדרבה הדין בנוטל חצי שבח הוא נלמד מזה. ש"ך ס"ק כ"ד.

ע. וה"ה כתב דיש חולקין וסוברים דאף בעשאו אפותיקי אין הבע"ח נוטל יותר משיעור חובו, אלא רק בעשאו אפותיקי יכול לסלק הלוקח במעות ואינו מחוייב לתת לו קרקע אפי' בנשאר ללוקח שיעור שדה בחלקו. ולענין השבח אין חילוק גם אם הוא אפותיקי, ולזה נוטה דעת הש"ך בס"ק כ"ו. אך כיון שרבו החולקים הסיק שאינו כדאי להכריע, ומ"מ הלוקח יכול לומר קים לי עכ"ל.

פ. והיינו שלא הלוה לו אלא שיעור הקרקע, אבל הלוה לו גם שיעור הקרקע והשבח, אינו נותן לו גם הוצאותיו וחוזר הלוקח על המוכר וכן הוא בהדיא בסעיף ו'. סמ"ע ס"ק ט"ז.

צ. ממשנה וברייתא בב"מ ק"י ע"ב.

ק. כ"כ הב"י בשם הנ"י בפרק המקבל בב"מ בשם תוס' ורא"ש בדף ק"י ע"ב ד"ה שכירות.

ר. פירוש ששכרו לעשות לו כסתם פועלים, והרי פועלים היום שלנו אינם עושין עד הלילה א"כ ע"ד כן שכרו. סמ"ע ס"ק ח'.

עין משפט י. חו"מ סימן שלט פעיף ד

ד. שכיר לשעות אם גמר שכירותו ביום יש לשלם לו כל אותו היום ^ש,
ואם גמר בלילה יש לשלם לו כל הלילה.

עין משפט כ. חו"מ סימן שלט פעיף ה

ה. שכיר שבוע או שכיר חודש ושכיר שנה סיים ביום גובה כל אותו
היום, סיים בלילה גובה כל אותו הלילה ^ת.

עין משפט ל.מ. חו"מ סימן שלט פעיף ח

ח. עבר זמנו אין בעה"ב עובר משום כל תלין ^א, ומ"מ חייב ליתן לו
מיד וכל זמן שמשעה עובר ^ב על לאו של דבריהם "אל תאמר לרעך
לך ושוב" וכו'.

עין משפט נ. חו"מ סימן שלט פעיף ז

ז. האומר לשלוחו צא ושכור לי פועלים, ושכרם ואמר להם שכרכם
על בעה"ב אין שום אחד מהם עובר על כל תלין ^ג. ומיהו בעה"ב
עובר משום "אל תאמר לרעך לך ושוב ומחר אתן" אם אינו טרוד ומכוון
לדחותם ^ד. אם השליח לא אמר להם שכרכם על בעה"ב אפי' לא אמר
להם שכרכם עלי אלא שכרם סתם השליח חייב בשכרם וע"כ הוא עובר

ש. ממשנה בב"מ ק"י ע"ב וכדמפרש לה רב שם בקי"א ע"א דקימ"ל הלכתא כרב
באיסורי. והיינו שיש לו אותו היום ולא יותר, משסיים מלאכתו קודם שקיעת החמה
חל על בעה"ב האזהרה דביומו תתן שכרו, ולא תבוא עליו השמש, וזהו הטעם דשכיר
שבוע שבסעיף ה'. סמ"ע ס"ק ט'.

ת. שם במשנה.

א. שאינו עובר אלא עד הבוקר הראשון שם בכרייתא ק"י.

ב. מימרא דרב שם, וכדמפרש רב יוסף.

ג. מברייתא שם ק"י ע"ב וכדמוקי לה בדף קי"א ע"א, שהרי בעה"ב לא שכרן, והשליח
אמר להם שכרכם על בעה"ב ואין פעולתן עליו. סמ"ע ס"ק י"ג.

ד. מדברי התוס' שם ד"ה אמר ליה לשמעיה, ופירוש שאינו טרוד בעה"ב באמת אלא
שמכוון לדחותם בזה עובר משום "אל תאמר לרעך" שהוא מדברי קבלה. במשלי
ג'-כ"ח.

משום כל תלין.

הגה: ואם הפועלים יודעים^ה שאין המלאכה שלו אין השליח עובר בסתם אלא עד שיאמר שכרכם עלי.

ה. טור בשם הרא"ש שהיה אומר כן לדעת הרמ"ה.